

בס"ד. ש"פ בהר"ב חוקותי, מב"ה"ח טוין, ה'תשס"ז
(הנחה בלתי מוגה)

אם בחוקותי תלכו ואת מצותי תשמרו, גו', ונתתי גשמיכם כעתם, ונתנה
הארץ יכולה יעץ השרדה יתן פריי'. הנה, הפירוש הפשוט שחיבת אם
הוא לשון תנאי, דהיינו שכאשר בחוקותי תלכו גו' אזי ונתתי גשמיכם
בעתם אמנם במדרש איתא בפירוש חיבת אם שהוא לשון בקשה, כמ"ש,
ל' עמי שומע לי. והוא ע"ד מ"ש ראה נתתי לפניך את החיים ואת הטוב
גו', ומסיים וכתוב בחיים, שישנה בחירה חפשית, מ"מ, יש על זה בקשה
מלמעלה שיבחר בחיים, וכן הוא גם כמ"ש אם בחוקותי תלכו, שזוהי
בקשה מלמעלה, שיהיה ההליכה בחוקותי וכו', והרי הבקשה שמלמעלה
היא גם נתנית כת וסיוע, שיש בו ממש. ונתנה. כללות הבקשה, רבחות
תלכו ואת מצותי תשמרו, (שזהו כללות עבודה הכוונת ע"י לימוד התורה
וקיום המצוות) היא, שהעבודה תהי' באופן רבחות וייקא, היינו בדרך
חוקה חקקתי גזירה גזרת, שגם המצוות דמשפטים שהם מצות שכליות
שהשכל מחייבם, והי' קיומם בדרך חוקה חקקתי גזירה גזרת. וכעומק
יותר, כמבואר בחסידות⁶ בפירוש בחוקותי, שכללות העבודה צ"ל (לא
באופן דאחריות הכתיבה, אלא) באופן דאחריות החקיקה.

כ) והענין כזה, הדנה, הופרש בין אחריות הכתיבה לאחריות החקיקה
הוא, שאחריות הכתיבה הם מדבר שחיוץ לעצם, וכמו
בהכתיבה כדיו על הקלף, שהאחריות באים מהדיו שמתעך להקלף, ולכן
גם כשכותבים אותם ע"ג הקלף, ונעשים מיוחדים עם הקלף, אין זה יחוד
גמור, כי אם כמו ב' דברים שנתאחדו שאין זה יחוד גמור. והנה שמצינו
לדינא, שכל אות צריך להיות מוקף גויל מכל רוחותיו, שמהו ראי' שאין
האות נעשה מיוחד עם הקלף שתחתיו, שהרי אם הי' מתייחד ביוחד גמור
עם הקלף שתחתיו, לא הי' צריך להקלף שסביבו, כמו שהקלף שתחתיו

- 1) בחוקותי כו' ג'ד.
- 2) ת"י פת"פ.
- 3) תהלים פא, יד.
- 4) נצבים ל' טו ואילך.
- 5) במדב"ר פ"ט, א. תנחומא חוקת ת.
- 6) לקו"ח ריש פרשתו (בחוקותי מה, ד'). וכי"מ.
- 7) לקו"ח שם. ר"פ חוקת (נח, א). וכי"מ.
- 8) מנחות לר, א.

נימקין⁶¹, ואז יקויים היעוד ונגלה כבוד הדי' ויראו כל בשר יחדיו כי פי הדי'
דיבר⁶², כן תהי' לנו בגאוללה העתידה ע"י משיח צדקנו.

- 61) ערכין יג, ב.
- 62) ישעי' מ, ה.

החוקה הם איזה מציאות, לא מכני אותיות שאננם חקקים מעבר לעבר, שהם כדאי איזה מציאות, וכמו שאנו רואים, שבמקום החוקה אין הא"ש מבהיק כ"כ בפשיטות כמו בשאר חלקי האבן, ויחרה מזו, שאפשר למלאותם כדאי שאז יהיו מציאות דאיות בתחבה, והיינו שנוסף לכן שאותיות החוקה עצמם הם איזה מציאות, הרי גם במקור לאותיות הכתיבה. ועוד זאת שגם האותיות החוקות מעבר לעבר הם ג"כ איזה מציאות שניתוסף על עצם האב"ש. וכמו"כ יובן גם למעלה, שגם בחי' אותיות החוקה (החוקות מעבר לעבר), אף שאינם באים מדבר זר, דבר נפרד, דבר שתוץ ממנו, אלא הם מיני וכו', הרי הם איזה מציאות ואינם פשיטות העצם. ומזה מובן שההמשכה מלמעלה מבחי' אותיות החוקה אינה תכלית העילוי, אלא תכלית העילוי הוא המשכה פשיטות העצם שלמעלה גם מאותיות החוקה. ומאחר שההמשכה מלמעלה היא לפי אופן העבודה (כנ"ל), הרי צריך להיית גם בעבודה כפיה עבודה נעלית יותר מאותיות החוקה, היינו, לא העבודה דרע"ד, שהרי גם רע"ד היא איזה מציאות (ולא הנפש עצמה), וגם באה לידי ביטוי בלימוד התורה וקיום המצוות, כי אם העבודה שמצד פשיטות הנפש עצמה שהיא העבודה דמס"א שעל ידה היו ממשיכים את פשיטות העצם. וא"כ אינו מובן הצורך בענין האותיות דוקא.

ד) ויובן / בהקדם כללות ענין ההשפעה, שכל השפעה היא ע"י אותיות דוקא, שיש ב' אופנים, השפעה שמצד הביטול והשפלות, והשפעה שמצד הולמות והתגאוות. והענין כזה, כמ"ש בזה"כ, דאית חסד ואית חסד, אית חסד זוטא, חסד דאברהם, שהוא חסד דז"א, ואית רב חסד שהוא חסד דאריך. והנה, מסד ב"א, הרי"ע ההשפעה שמצד הביטול והשפלות, ולכן נקרא בשם חסד זוטא, להיותו חסד שבא מצד הביטול. והנה גם מה שחידש האריז"ל לקרותו בשם חסד דוקא, כידועו שמקובלים הראשונים היו קוראים מרת החסד בשם גדולה, כמ"ש, לך

כת, ג. ד. וראה שם עקב ט"ז, ג.
 13 לקי"ת עקב שם, ספ"ד ואילן.
 אות"ת ירא צ, א ואילן. ואחתון צ, חב.
 ח"י צ, ביכב. עקב צ, תרכט. סה"מ תרכ"ז.
 צ' קצת ואילן. תו"ל צ' קצט ואילן. המשך
 מים רבים תתלי' פמ"ז ואילן. סה"מ עסר"ח
 ע' קי' ואילן.
 ח"ב ע' תרצ. המשך תס"ו ע' תפנ. המשך
 תס"ב ח"ב ע' תק. סה"מ ה"ש"ת ע' 63.
 לקי"ת ח"ח ע' 127 ואילן.
 11) כהבא לקמן - ראה המשך תפ"ב
 ח"א ע' תפ"ו ואילן. וראה גם ד"ה קטנתי
 משב"ע פ"ג ואילן.
 12) ח"ג (דא"ש) קלג, ב. לקי"ת שלח
 מט, ב. קרח נה, ד. פ' ראה לך, ב. שה"ש
 14) דברי הימים"א, ט, יא.

אינו צריך להקלף שסביבו, ומאחר שהאות צריך להקלף שסביבו, הרי זה הכחה ראי', שהאות אינו מונח עם הקלף שתחתיו. אמנם באותיות החוקה, אין האותיות באים מכוון, אלא הם באים מהעצם גופא, וכמו בחוקת אותיות על אבן טוב, שהאותיות איך האבן בפשיטות, אלא ניתוסף עליו ציור אותיות, מ"מ, הציור הלזה, הוא מהאבן גופא, מיני וכו', דציור האותיות, הוא מה שהעצם נצטייר כזה, וכמו"כ יובן בעבודה שאותיות הכתיבה עם העבודה, דהנה, כללות העבודה היא מה שנפש האלקית עובדת עם נפש הבהמית, וכזה יש ב' אופנים. אופן העבודה דאותיות הכתיבה שאינו מיוחד עם העבודה, ולכן צריך לדבר המשמר כ"י, דכ"י שאינו מיוחד עם העבודה, הרי שייך שיהי' בה שינוי והפסק. ואופן העבודה דאותיות החוקה הוא, כאשר עבודתו היא כקו האמצעי, דקו האמצעי הוא אמת שאין בו שינוי והפסק. ובכללות הוא ההפרש בין העבודה בכחות הגוליים, להעבודה דרעותא דלכא, וכחות הגוליים הם מציאות לעצמם חוץ מהנפש, אלא שהנפש מהלכשת בהם ככדי לקיים רצונו ית', אבל הכחות הם מציאות חוץ מהנפש. וכמו"כ יובן הענין דאותיות הכתיבה כאן שום מציאות חוץ מהנפש. והוא למה שאיתו וחייה וגרמויה ואותיות החוקה כפי שהוא למעלה, דאמצע הכתיבה, הם, עד עולם האצילות, שגם שם יש ענין של מציאות, דהגם שאיתו וחייה וגרמויה חוץ, מ"מ, יש שם מציאות דבר מה, אלא שהוא מיוחד ואותיות החוקה הם למעלה מאצילות, ובכללות הוא כספידת הכחה, ששם אין שום מציאות, כי אם איהו בלבד, והוא אמר בחוקותי תלכו, דכתיב שמה"י המשכת בחי' אותיות החוקה שלמעלה, צריכה להיות גם העבודה בהאופן דחוקה, שעיי"ז תהי' גם ההמשכה מלמעלה הכחי' דאותיות החוקה, לפי שההמשכה הוא משך העבודה. והיינו דכ"י שמלמעלה בוצים לתת בחי' אותיות החוקה, הנה על זה היא פבקשה מלמעלה שמה"י העבודה בהאופן דאותיות החוקה, שאז יכולה להיות ההמשכה לפי אופן העבודה.

אינו צריך להקלף שסביבו, ומאחר שהאות צריך להקלף שסביבו, הרי זה הכחה ראי', שהאות אינו מונח עם הקלף שתחתיו. אמנם באותיות החוקה, אין האותיות באים מכוון, אלא הם באים מהעצם גופא, וכמו בחוקת אותיות על אבן טוב, שהאותיות איך האבן בפשיטות, אלא ניתוסף עליו ציור אותיות, מ"מ, הציור הלזה, הוא מהאבן גופא, מיני וכו', דציור האותיות, הוא מה שהעצם נצטייר כזה, וכמו"כ יובן בעבודה שאותיות הכתיבה עם העבודה, דהנה, כללות העבודה היא מה שנפש האלקית עובדת עם נפש הבהמית, וכזה יש ב' אופנים. אופן העבודה דאותיות הכתיבה שאינו מיוחד עם העבודה, ולכן צריך לדבר המשמר כ"י, דכ"י שאינו מיוחד עם העבודה, הרי שייך שיהי' בה שינוי והפסק. ואופן העבודה דאותיות החוקה הוא, כאשר עבודתו היא כקו האמצעי, דקו האמצעי הוא אמת שאין בו שינוי והפסק. ובכללות הוא ההפרש בין העבודה בכחות הגוליים, להעבודה דרעותא דלכא, וכחות הגוליים הם מציאות לעצמם חוץ מהנפש, אלא שהנפש מהלכשת בהם ככדי לקיים רצונו ית', אבל הכחות הם מציאות חוץ מהנפש. וכמו"כ יובן הענין דאותיות הכתיבה כאן שום מציאות חוץ מהנפש. והוא למה שאיתו וחייה וגרמויה ואותיות החוקה כפי שהוא למעלה, דאמצע הכתיבה, הם, עד עולם האצילות, שגם שם יש ענין של מציאות, דהגם שאיתו וחייה וגרמויה חוץ, מ"מ, יש שם מציאות דבר מה, אלא שהוא מיוחד ואותיות החוקה הם למעלה מאצילות, ובכללות הוא כספידת הכחה, ששם אין שום מציאות, כי אם איהו בלבד, והוא אמר בחוקותי תלכו, דכתיב שמה"י המשכת בחי' אותיות החוקה שלמעלה, צריכה להיות גם העבודה בהאופן דחוקה, שעיי"ז תהי' גם ההמשכה מלמעלה הכחי' דאותיות החוקה, לפי שההמשכה הוא משך העבודה. והיינו דכ"י שמלמעלה בוצים לתת בחי' אותיות החוקה, הנה על זה היא פבקשה מלמעלה שמה"י העבודה בהאופן דאותיות החוקה, שאז יכולה להיות ההמשכה לפי אופן העבודה.

ג) אמנם עדיין צריך להכין, מהו הצורך בענין האותיות, והלא כללות ענין האותיות, אפילו אותיות החוקה, אינו תכלית העילוי, שהרי יש מדרגות שלמעלה מענין האותיות לגמול' דהנה"ו, גם אותיות

9) תקי"ז בהקדמה (ג. ב).
 10) ראה מאמרי ארמו"ר החקן תקס"ח

קעג ש"פ בהר-כחוקתי, מב"ה סיון, ה'תשס"ו

שייך לומר דכיון שאינו צריך לעצמו משום זה הוא משפיע, אך הכונה היא, שמצד הביטול שבו, הנה הכל תופסים מקום אצלו, ונראים לדבר חשוב שראוי להשפיע להם). ואין זה סותר לענין מרת הגבורה דאצילות, שגם היא כביטול באופן דלפני כסאו הם משתחוים, ומ"מ ענינה הוא, צמצום והערך ההשפעה, כי גם מרת הגבורה היא מצד הביטול, והיינו שמצד עצם הביטול שבגבורה דאצילות נוגת בה שהביטול שבכ"ע אינו כדבעי, ולכן היא מצמצמת את ההשפעה לכ"ע. אמנם בחיי השפלות והגתה עצמותו הוא (והר) כבתי החסד, והיינו שמצד הביטול השפלות שלג' ה"ה רואה רק את הטוב בכל דבר, והחשוב הוא בעיניו להשפיע אליו כו'.

אמנם

בה"ר רב חסד הוא, וההשפעה שמצד הרומונות והתנשאות, דלפי שהוא מרום ומנשא ביוהר, וטוב לו ביותר (אם איז זייער גוט), לכן רצונו שלכולם יהי טוב. ואין זה משנוי"ת במק"א²³, בענין הרומים הבאים מצד הרומונות והתנשאות, כי ענין זה הוא מה שטבע המרום להיות נמשך אל השפל דוקא, ולא למי שהוא במדרגת שר, כמ"ש²⁴ ואת דכא ושפל רוח, וכללות הענין הוא שכביכת הרומונות שבכפשו הרי הוא מוגיש את זולתו ומרחם עליו, אמנם מה שמבואר כאן אינו ענין התחמם ששייך להזולת, כי אם שלהיותו מרום ומנושא ביוהר וטוב לו ביוהר, ורצה הוא שלכולם יהי טוב, ואין בזה הגבלות כלל. שהוא משפיע לכולם בשות. וכמבואר בענין בחי" א אך אפים, שההשפעה היא, גם להר"ו דורות שהיו מנכסיסין וכאין²⁵, והיינו שגם מי שהוא יש ומציאות (ער האלט זיך פאר א יש), וכדאי שאינו דכא ושפל רוח, הנה מצד בחי" רב חסד משפיעים גם אליו. וטעם הדבר הוא לפי שבבחי" זו השפעת החסד אינה מצד הזולת כלל, כי אם מצד הטוב שבנפשו. שההפיש אין בזה הגבלות כלל, אלא ההשפעה היא לכל אחד. ונמצא, שההפיש בין ב' ההשפעות דחסד זוטא ורב חסד הוא, שבחסד זוטא ההשפעה היא לפי שהזולת תופס מקום אצלו (מצד הביטול שבנפשו), וא"כ ההשפעה היא בהתכלשות. שעושה שינוי בהמשפיע, וגם ההשפעה עצמה משתנית לפי אופן המקבל. אמנם בחי" רב חסד אינו שייך להמקבל כלל אלא הוא התפשטות הטוב אשר בו, וכאילו הי' משפיע בדרך ממילא.

(23) ראה המשך תפ"ב ח"א ע' תעה. א. ועוד.
(24) ישע"י נ"י טו.

קעב אם בחוקתי תלכו

הרי הגדולה והגבורה, הגדול הגבורי¹⁵, והאריז"ל הי' קוראו בשם חסד¹⁶, לפי שאין ענינו השפעה שמצד הגדולה והרומונות, כי אם מצד הביטול וההשפלות, וכנ"ל שלכן נקרא בשם חסד זוטא. והיינו, שאי אפשר לומר שהטעם שנקרא זוטא הוא מצד הגבולה, שהרי ה"ע"ס בהיותם באצילות הם בלי גבול, והיינו שמדת החסד היא בלי גבול, וכדאיאת בשער היחוד והאנוניו¹⁷ מרת חסד והתפשטות החיות ככל העולמות וברואים לאין קץ ותכלית, וא"כ אי אפשר לומר שנקרא זוטא מצד הגבולה. והגם שהכל"ג דאצילות הוא רק ל'גב' כ"ע, אבל לגבי הכתר הוא גבול, וא"כ הרי אפשר לומר שנקרא בשם חסד זוטא, לפי שהוא מוגבל לגבי חסד דאריך הנה באמת אי אפשר לומר כן, דמאחר שבכענין עכ"פ הרי הוא כל"ג, לכן נמשך על ידו גם הכל"ג שלמעלה מאצילות. וע"ז המבואר¹⁸ בענין ככל מאד, דעם היות שכאמת הרי זה רק מאר שלג, ואילו לגבי אחר הרי זה בהגבלה, מ"מ, הואיל וכענינו הוא כל"ג, לכן נמשך בזה מאר העליון שהוא בלי גבול באמת. וכמ"כ יוכן בענין ז"א דאצילות, דמאחר שבכענינו הוא כל"ג, לכן נמשך על ידו בחי" הא"ס שלמעלה מאצילות, שזהו שז"א דאצילות נקרא סוף עולמות הא"ס¹⁹, היינו שענינו של ז"א דאצילות, הוא, שעל ידו נמשך הא"ס שלמעלה מאציל. ככ"ע, דכיון שבכענינו עכ"פ הוא כל"ג, לכן יש בו נמשך על ידו גם הכל"ג שלמעלה מאצילות. וא"כ אי אפשר לומר שנקרא זוטא מצד הגבולה, שהרי נמצא בו בחי" א"ס שלמעלה מאצילות, ובהכרח זוטא שמה שנקרא בשם חסד זוטא, הרי זה לפי, שההשפעה שמצד חסד דאציל היא השפעה שמצד הביטול והשפלות (כנ"ל). והז"ע חסד דאברהם, דכתיב כ"ש ואנכי עפר ואפר, שהי' נחשב בעיני עצמו כשפיריים, ולעצמו לא הי' צורך כלום, ולכן השפיע ונתן את הכל לזולתו. וכמו שאנו רואים ע"פ רוב באיש הטוב, שהוא כחכלית הביטול בפשו, ומצד הביטול שבנפשו נעשה טבע כנפשו להרכיב טוב וחסד להזולת, וכמאד²⁰ שתלמידיו של אברהם אבינו עין טובה ורוח נמוכה ונפש שפלה. ועד"ז יוכן גם כחסד דאצילות, שמצד עצם הביטול של הספידות דאצילות, דלפני כסאו הם משתחוים²², נעשה בחי" החסד וההשפעה להשפיע טוב וחסד בעולם אלא שלמעלה לא

(15) עקב י' יי.
(16) בדרך אחרים: מ"ש בסקר הגדולה
(17) קאי בבחי" החסד שלמעלה מאצילות
(18) ראה מקומות שצוינו בטרתי 13.
(19) ראה גם ת"א מקץ לט, ד. וככ"מ.
(20) ראה שם תרומה פא, א.
(21) אבות פ"ה מ"א מ"י.
(22) ראה ספר יצירה פ"א מ"י.
(17) פ"י

רוצה דבר גדול ודבר קטן הנה חוקי הרצון הוא בשות, והיינו לפי שאינו בא בהתלבשות. ועד"ז הוא ג"כ, והפרש בין אור לשפע, ושפע בא בהתלבשות, והאור שהוא מעין המאור אינו בא בהתלבשות, אלא כדרך ממילא.

א"ל
א"ל
א"ל

והנה ע"י ההפרש בין אור לשפע, הנה גם באור גופא יש חילוק בין אור מקיף לאור פנימי, והענין בוה"ט²⁸, דהנה, אור מקיף בכללות הוא האור שקודם הצמצום, ואור פנימי בכללות הוא האור שאחרי הצמצום. וההפרש בין אור פנימי לאור מקיף כמו שהם בשרש המשכתם הוא, שהאור מקיף אינו ענינו לפעול, אלא ענינו הוא לגלות עצמותו שהעצם הוא בגילוי, והיינו שהאור מקיף הוא לא רק מן העצם, אלא הוא גם לפי אופן נמצו העצם, דכל ענינו הוא מה שהעצם הוא בגילוי, ולכן הנה גם כמו שנמשך אחרי הצמצום, ושאר הוא בכח"י מקיף, ודכאשד הוא מקיף לאיזה עולם הרי הוא מקיף את כל העולם כשורה, וטעם הדבר הוא לפי שכל המקיפים שייכים וקשורים להענינו הגדול שקודם הצמצום, שאין ענינו לפעול כי אם לגלות עצמותו, ולכן הנה גם אחרי הצמצום הם בכח"י מקיף. משא"כ האור פנימי, שבכללות שרשו הוא מאור הקו, הרי ענינו הוא לפעול, היינו לפעול פעולת ההתהוות ולעשות חילוקים בהשתלשלות. וכד"ז שענינו הוא לפעול לכן הנה כאשר נמשך בהשתלשלות הרי הוא בא"ב²⁹ בהתלבשות. והאור מקיף, להיות שענינו הוא לגלות את עצמותו, לכן הנה גם כמו שנמשך בהשתלשלות הוא בכח"י מקיף, משא"כ האור פנימי, להיות שענינו הוא לפעול, לכן הוא בא בהתלבשות. וכללות המשכת האור פנימי הוא ע"י העלם הצמצום ואותיות הרשימו, שע"י דוקא נעשה המשכת האור פנימי. והיינו דעם הייתה שאותיות הרשימו לא נגע בהם הצמצום, מ"מ, להיות שענינם הוא אותיות, לכן נעשה על ידם המשכת האור פנימי. והנה עד"ז הוא גם ההפרש בין אורות כללים, דאורות עינים הוא פשיטות, והכלים עינים הוא הגבלה. וכללים גופא יש כמה מדריגות, כלים דכ"י"ע שהם כלים נפדיים, וכלים דאצילות שהם מיוחדים. אך גם הכלים דאצילות הם בכח"י בריאה שבאצילות, היינו שהם מציאות אלא שהם מיוחדים, והוא בכח"י אותיות הכתיבה, ולמעלה יותר הם הכלים שלמעלה מאצילות, בכח"י אותיות החתיקה, כמאמר²⁹ גליף גליפו כטהירו עילאה, אמנם כללות ענין

א"ל
א"ל
א"ל

ה) **וכפאור** כי בחינות אלו בעומק הענין וכאופן נעלה יותר, יוכן מהחילוק שבין אור ושפע. דהנה²⁶ אור הוא הארה לכו שאינו נוגע להצמצם כלל, והיינו שאינו פועל שום שינוי בהצמצם, וגם האור אינו משתנה, להיחזקו מעין המאור, והיינו שלא עז כלב"ש שהאור הוא מן העצם, אלא שהוא גם ע"פ אופן ומעין העצם, וכמו אור חיי השמש, דשמשא אכולי עלמא נייחא²⁷, הנה האור אינו פועל שום שינוי בהשמש, וכאשר מאיר אור לא נגרע מאומה בהשמש, וכאשר אינו מאיר אור לא יתוסף מאומה בהשמש. וכמו"כ להיפך, מצד התוצאות המשכר, שכאשר מאיר אור, לא יתוסף מאומה בהשמש, וכאשר אינו מאיר לא נגרע ממנו מאומה, שדוד שהאור אינו פועל שינוי בהמאור, וכמו"כ גם כדאור עצמו אין בו שינויים, שמאיר במקום האשפה כמו במקום הנקי ללא שינוי כלל, והיינו לפי שהאור הוא מעין המאור. אמנם אור השמש הרי הוא בא בהכרח מהשמש, ואינו תלוי ברצון המאור. אך מזה יוכן גם, כאור וחיות

א"ל
א"ל
א"ל

הנפש, ולהכדיל הכדלות אין קץ באור למעלה, שהיא בצורת, שהאור אינו פועל שום שינוי בהמאור, וגם האור עצמו אינו משתנה, כיון שהאור הוא מעין המאור וכל זה הוא באור, משא"כ כשפע הרי ההשפעה פועלת שינוי בהמשפיע, וגם ההשפעה עצמה היא משתנה, וכמו ברב המשפיע שכל לתלמיד, הרי זה פועל שינוי בהרב. דאינו דומה כמו שהוא קודם ההשפעה בעת ההשפעה ואחרי ההשפעה, שהרי הוא צריך למרוד את השכל לפי אופן המקבל, שזהו שינוי בהמשפיע. וגם ההשפעה עצמה היא משתנה, שהרי אינו דומה שפע השכל כמו שהוא אצל התלמיד, להשכל כמו שהוא אצל הרב, והיינו שגם לאחר שמדד את השכל לפי אופן המקבל, הנה ההשפעה כמו שבאה בכלי המקבל אינה דומה לגבי השכל כמו שהוא אצל הרב, שזהו ההפוש בין אור לשפע, שכאור אין שינוי משא"כ בשפע. וכמו"כ הוא גם בכחות הנפש, שיש הפרש בין רצון לשאר הכחות, כמו פ"ח השכל הוא מציאות לעצמו חוץ מהנפש, והנפש פמלכשת בו, ולכן הנה גם בהשכל עצמו יש שינויים, כיון שבא בהתלבשות, משא"כ ברצון שהרצון אינו מציאות לעצמו חוץ מהנפש, שהרי כל מציאותו הוא מה שהנפש רוצה, ולכן כסיליק הנפש מהרצון הרי לא נשאר ממנו מאומה, לפי שכל מציאותו הוא רק מה שהנפש הוא רוצה, ולכן הרצון הוא באופן שאין בו שינויים, וכאשר

א"ל
א"ל
א"ל

